

RYS HISTORYCZNY I ANALIZA DENDROLOGICZNA ZESPOŁU PAŁACOWEGO PODZAMCZE W BYCHAWIE

Marek Dąbski, Margot Dudkiewicz, Wojciech Durlak,
Justyna Salasa

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Streszczenie. Zespół pałacowy Podzamcze w Bychawie, z ruinami zamku, drewnianym dworem i budynkami gospodarczymi to jeden z ciekawszych zabytków regionu bychawskiego, wpisany na listę zabytków woj. lubelskiego. Budowę bychawskiego zamku rozpoczął Mikołaj Pilecki herbu Leliwa w 1539 roku. Zamek położony był na półwyspie, otoczony z trzech stron stawami, odcięty od ładu fosą i połączony z podzamczem mostem zwodzonym. Bychawa często zmieniała swoich właścicieli – byli nimi m.in. ród Myszkowskich z Pińczowa, Andrzej Leopold Ossowski, Dominik Stoiński, Karol Scipio del Campo, rodzina Łaniewskich. W XIX w. otoczenie pałacu obsadzono topolami włoskimi, cyprysami i żywotnikami. Pomiędzy pałacem a stawem znajdowały się tarasowe ogrody włoskie, a w dalszej części terenu rozciągał się park typu krajobrazowego, wzdłuż którego dróg poprowadzono szpalery i aleje drzew. Pałac opustoszał po pożarze, który miał miejsce w latach 80. XIX w. Obecnie stanowi malowniczą ruinę, niepozabawioną wartości historycznych. Drzewostan parkowy reprezentowany jest przez 21 taksonów, a największa liczba egzemplarzy należy do gatunków: *Acer platanoides* L. (89 szt.), *Fraxinus excelsior* L. (80), *Tilia cordata* Mill. (54) i *Populus alba* L. (38). Wśród podszytu najliczniejsze grupy stanowią krzewy z gatunków: *Sambucus nigra* L., *Cornus mas* L., *Salix purpurea* L. i *Corylus avellana* L. Projekt rewaloryzacji obiektu powinien zmierzać do poprawy walorów estetycznych obszaru, ekspozycji wzgórz zamkowego z odtworzeniem zatartych osi widokowych, podkreślenia kulturowej i dydaktycznej funkcji miejsca oraz stworzenie dla mieszkańców przyjaznego i dostępnego terenu rekreacji.

Słowa kluczowe: Bychawa, zamek, park

Adres do korespondencji – Corresponding authors: dr hab. Marek Dąbski, dr inż. Margot Dudkiewicz, dr inż. Wojciech Durlak, mgr inż. Justyna Salasa – Katedra Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu, Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, ul. Głęboka 28, 20-912 Lublin, e-mail: margotdudkiewicz@o2.pl.

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Kraków 2016

WSTĘP

Małe miasteczka Lubelszczyzny są skarbnicą dziedzictwa kulturowego. Można w nich odnaleźć zachowane pałace i parki – pamiątki po czasach, kiedy na rozległych terenach rozciągały się liczne folwarki z okazałymi posiadłościami właścicieli ziemskich. Transformacje ustrojowe w Polsce na przestrzeni XX wieku doprowadziły do zniszczeń zabudowy folwarcznej oraz zatarcia harmonijnej kompozycji krajobrazu, w którym dwór pełnił ważną funkcję.

Bychawa położona jest 25 km na południe od Lublina. Zakres badań obejmował przeprowadzenie inwentaryzacji terenu ze szczegółową inwentaryzacją dendrologiczną wzgórza zamkowego oraz przygotowanie zarysu historycznego obiektu.

MATERIAŁ I METODY

Prace badawcze prowadzone w latach 2012–2014 przebiegały dwoma równoległymi szlakami. Badania kameralne oparto na studiach materiałów źródłowych oraz dostępnych opracowaniach konserwatorskich dotyczących badanego terenu. Inwentaryzacja dendrologiczna uwzględniała pomiary obwodu pni i wysokości drzew oraz informacje dotyczące ich stanu zdrowotnego. Obwody pni drzew mierzono na wysokości 130 cm od poziomu gruntu z dokładnością do 1 cm. Przy określeniu wysokości drzew posłużono się urządzeniem FORESTRY PRO. Wszystkie zinwentaryzowane drzewa i grupy krzewów naniesiono na mapę geodezyjną metodą prostych prostopadłych współrzędnych mierzonych za pomocą dalmierza laserowego DISTO A5 Leica. Dodatkowo drzewostan zlokalizowano w terenie przy pomocy urządzenia pozycjonującego GPS DAKOTA.

WYNIKI

Zarys historyczny obiektu

Podmokłe tereny i liczna zwierzyna okolic Bychawy od zawsze przyciągały myśliwych i rybaków. Pierwsze ślady osadnictwa pojawiają się tu już w okresie przedpiastowskim. Z dokumentów kościelnych tej parafii z 1325 roku pochodzi pierwsza wzmianka o Bychawie [Mencel 1986]. Przywilej lokacyjny na założenie miasta obwarowanego i wzmocnionego zamkiem otrzymał Mikołaj Pilecki herbu Leliwa w 1537 roku od króla Zygmunta Starego, który nadawał nowej osadzie miejskiej prawa magdeburskie [Szczygieł 1994]. Dwa lata później rozpoczęła się budowa zamku. Do dóbr bychawskich należały: folwark dworski (obejmujący lasy, łąki, ogrody, pola uprawne i staw wraz z zamkiem), dobra plebańskie i grunty miejskie wraz z zabudowaniami. Ośrodkiem majątku był zamek, położony na półwyspie otoczonym z trzech stron stawami. Dodatkowo od strony północnej półwysep odcięty był od lądu fosą i połączony z podzamczem zwodzonym mostem. Za fosą znajdowało się umocnione gospodarcze podzamcze z wozownią, spichlerzem, stodołą, kuchnią, domem podstarościęgo oraz browarem. Zamek otoczony był czworobocznymi umocnieniami, wybudowany z cegły i opoki wapiennej, podpiw-

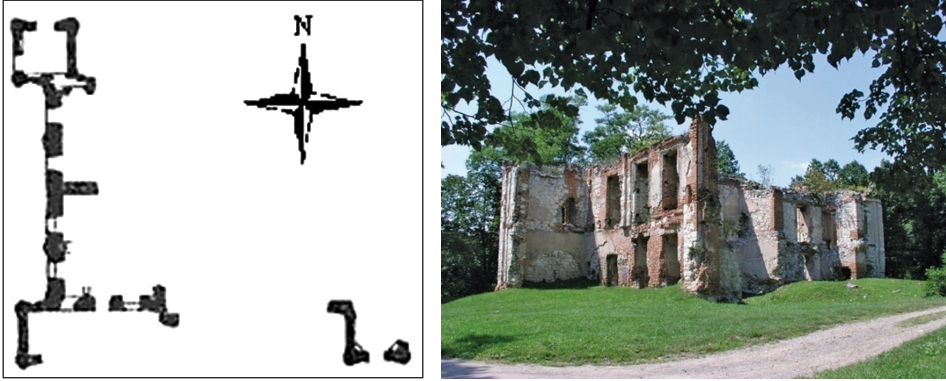
niczony, dwukondygnacyjny na planie prostokąta z alkierzem bocznym, prawdopodobnie trójdzielny z sienią na osi. W 1551 roku zamek zmienił właściciela – stał się nim ród Myszkowskich z Pińczowa. Dziejowe koligacje rodzinne sprawiły, że Bychawa często zmieniała swoich właścicieli. Po Myszkowskich majątek przeszedł w ręce rodu Zaporskich, a następnie we władanie Andrzeja Leopolda Ossowskiego, który rozpoczął przebudowę zamku na siedzibę bardziej okazałą i wygodną. Prace przy pałacu kontynuował Pisarski, a przebudowę w stylu klasycystycznym dokończył w 1730 roku Dominik Stoiński. Po osiemnastowiecznej rozbudowie, wg projektów architekta niemieckiego pochodzenia, zamek został powiększony w kierunku wschodnim, na planie szerokiego prostokąta z czterema kwadratowymi alkierzami w narożach, z ryzalitem o zaokrąglonych narożnikach na elewacji południowej oraz wyższą częścią środkową. Ponadto zmieniono w duchu późnego baroku wygląd elewacji – dodano podziały pilastrów i ramowe oraz widoczne jeszcze obramienia okien. Późniejsi właściciele w XIX wieku – Karol Scipio del Campo, a po nim Łaniewscy przekształcili otoczenie pałacu i park na styl romantyczny. Ówczesnym ogrodnikiem w dobrach Scypiów był Stanisław Sobieszkański mieszkający z rodziną w Zadubiu, dzisiejszym Zadębiu. Wówczas otoczenie pałacu obsadzono topolami włoskimi, cyprysami i żywotnikami. Pomiędzy budynkiem a stawem znajdowały się tarasowe ogrody włoskie. W dalszej części terenu rozciągał się park typu krajobrazowego z drogami obsadzonymi szpalerami drzew. W pobliżu pałacu pomieszczona była oranżeria. Pałac opuszczono ostatecznie po pożarze jaki strawił budowlę w latach 80. XIX stulecia. Ostatni właściciel dóbr bychawskich – Antoni Budny, nie podjął odbudowy rezydencji i znacznie przyczynił się do dewastacji zamku. Z okazałych ruin czerpał materiał do budowy oraz remontów dróg, wycięty został również park. Dzieła zniszczeń dopełniono po II wojnie światowej.

Sulimierski w 1880 roku pisze, że w XIX wieku dzięki targom i jarmarkom miasto Bychawa nabierało coraz większego znaczenia: „po łączynskich, jarmarki bychawskie drugie w tej gubernii miejsce zajmują [...] (Kupcy) z większych miast królestwa i zagranicznymi partiami zakupują tu bydło, nierogaciznę i różne wiktuały”. W mieście działały dwie olejarnie, garbarnia, rzeźnia, 2 kowale i 2 stelmachów, kilku tkaczy, szewców, krawców, stolarzy i piekarzy. Były także 2 młyny wodne, tartak, cegielnia, piec wapienny i wiatrak. Dawniej Bychawa słynęła z wyrobów garncarskich, pisze Sulimierski (1880). Rynek i ulice były niebrukowane, lecz pomimo tego miasto było schludne.

Stan istniejący

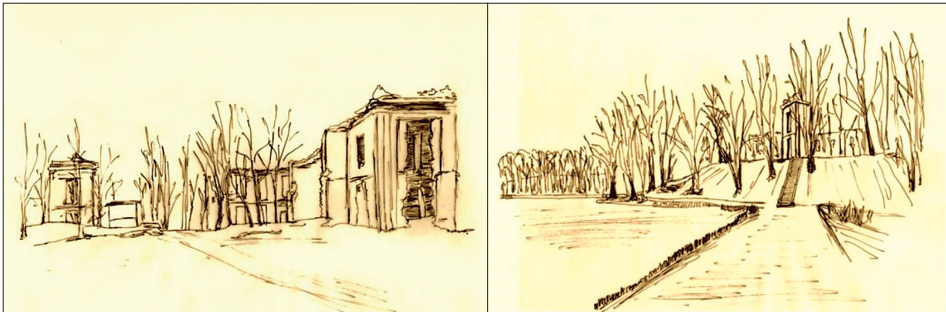
Wraz z rozwojem przestrzennym miasta i włączaniem w jego granice okolicznych wsi, drogi wiejskie przejęły funkcje ulic miejskich. Obecnie ruiny pałacu są oddalone o 2 km od centrum miasta Bychawy i prowadzi do nich ulica, która w przeszłości była aleją dojazdową do folwarku i pałacu. Zabytkowa ruina wraz ze wzgórzem zamkowym nadal stanowi dominantę tej części miasta. W otoczeniu ruin zamku znajdują się zaniedbane elementy małej architektury, takie jak kosze na śmieci, tablice informacyjne, ławki oraz schody prowadzące z dwóch stron do zalewu. Istnieje szereg barier architektonicznych uniemożliwiających wygodne poruszanie się po terenie. Najbardziej istotne to brak odpowiedniej nawierzchni i duże spadki terenu.

Do dzisiaj zachowały się spore fragmenty ścian pałacu – do wysokości gzymsu wieńczącego: ściana zachodnia z przyległymi do niej alkierzami i fragmentami ścian działowych, ściana południowa między alkierzem południowo-zachodnim a narożnikiem ryzalitu południowego oraz część alkierza południowo-wschodniego, w którym widoczne są ślady ośmiobocznego pomieszczenia w dolnej kondygnacji, przypuszczalnie kaplicą zamkową. W latach sześćdziesiątych XX wieku na ścianach alkierza północno-zachodniego widoczne były jeszcze pozostałości polichromii, prawdopodobnie z okresu przebudowy po 1802 roku. Dzisiaj są już niewidoczne.

Ryc. 1. Rzut ruin pałacu na Podzameczu (M. Dudkiewicz). Obok – stan istniejący ruin (fot. M.Dąbski, 2013)

Fig. 1. View from the top of the ruins of the palace in Podzamecze (M. Dudkiewicz). Beside - existing state of ruins (photo M.Dąbski, 2013)

Ryc. 2. Zimowy szkic ruin pałacu; obok szkic wzgórza zamkowego z od strony wschodniej (J. Salasa, 2011)

Fig. 2. Sketch the ruins of the palace in the winter; next to a sketch of the castle hill on the east side (J. Salasa, 2011)

Zachował się dwór z XIX wieku i zabudowania gospodarcze na północ od zamku: trzy spichlerze (w tym najstarszy, klasycystyczny znajdujący się w ruinie), czworaki i trzy obory (w tym jedna w ruinie). Przy dziewiętnastowiecznym spichrzu znajduje się spory budynek o grubych ścianach, położony na skraju stromego zbocza – być może był

to budynek przeznaczony do obrony wjazdu na podzamcze. Interesującym zachowanym elementem zespołu zamkowego jest późnobarokowa przydrożna kapliczka zlokalizowana przy rozstajach dróg. Kapliczka powstała w pierwszej połowie XVIII wieku i zaliczana jest do najcenniejszych zabytków „małej architektury” na Lubelszczyźnie. Jest murowana z cegły na rzucie zbliżonym do trójkąta o dwóch bokach wklęsłych i trzecim lekko wybrzuszonym. Ma cechy architektury barokowej. Od strony wschodniej znajduje się nisza, gdzie do niedawna stała figura św. Jana Nepomucena.

Analiza historycznych materiałów ikonograficznych

Dwie ryciny nieznanego autora przechowywane w Muzeum Czartoryskich w Krakowie przedstawiają pałac wraz z jego otoczeniem. Pierwszy widok przedstawia pałac od strony północnej. Bryła budynku znajduje się w stanie ruiny, brak jest dachu i widoczne są uszczerbki w ścianach. Pałac wznosi się na planie prostokąta wzmocnionego bocznymi alkerzami, które stanowią element architektury militarnej. Przystrojony przez budownictwo cywilne alkerz był elementem dekoracyjnym, powiększał optycznie bryłę budynku i urozmaicał ją. W centrum widoczna jest wieża, a front zdobi kolumnowy portyk zamykający dziedziniec od północy. W dość szczegółowy sposób przedstawiono otoczenie pałacu i znajdującą się tam roślinność. Na pierwszym planie można rozpoznać *Populus nigra* ‘Italica’, natomiast w głębi widoczne są świerki oraz dęby rosnące w skupiskach. Tuż przy pałacu znajdują się mniejszych rozmiarów drzewa liściaste, rozmieszczone symetrycznie, co sugeruje celowość ich usytuowania. Bardzo ważnym elementem widocznym na rycinie jest otwarcie widokowe na wzgórze miejskie z dominującą bryłą kościoła parafialnego. Stanowi to dowód istnienia powiązań widokowych pałacu z miastem.

Druga dawna rycina ukazuje pałac wraz z zabudowaniami folwarcznymi od strony wschodniej. Na pierwszy plan wysuwa się lustro wody stawu oraz budynki gospodarcze, w których można rozpoznać klasycystyczną oborę i spichlerz z towarzyszącym mu budynkiem, od których odchodzą w kierunku wody ogrody użytkowe oddzielane drewnianym ogrodzeniem. Do zespołu folwarcznego i pałacu prowadzi droga, na której szczycie znajduje się barokowa kapliczka św. Jana Nepomucena. Na rycinie widoczna jest także ozdobna brama prowadząca do dworu wzniesionego w XIX wieku na północ od pałacu. Nad całością założenia wznosi się potężna bryła pałacu, która jest dominantą zespołu. Takie ujęcie formy, gdzie w bardzo wyraźny sposób są zachwiane proporcje pomiędzy poszczególnymi budynkami, może świadczyć o randze, jaką pałac spełniał.

Inwentaryzacja dendrologiczna

Inwentaryzację dendrologiczną przeprowadzono dla fragmentu opracowywanego terenu, czyli dla wzgórza zamkowego z zabytkową ruiną i jego bliskiego otoczenia, które charakteryzuje się największą wartością przyrodniczo-kulturową. Drzewostan jest reprezentowany przez 21 taksonów (tab. 1). Największą liczbę egzemplarzy reprezentują gatunki: *Acer platanoides* L. (89 szt.), *Fraxinus excelsior* L. (80), *Tilia cordata* Mill. (54) i *Populus alba* L. (38). Krzewy reprezentuje pięć gatunków, z których najliczniejszym jest *Sambucus nigra* L., *Cornus mas* L., *Salix purpurea* L. i *Corylus avellana* L.

Miejscami teren porasta *Humulus lupulus* L. Rozmieszczenie drzew jest przypadkowe, większość pochodzi z samosiewów. Duża część drzewostanu jest w złym stanie zdrowotnym, zawiera znaczny posusz w koronie i kwalifikuje się do przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych lub wycinki.

Tabela 1. Wykaz drzew w parku Podzamcze w Bychawie, 2012 rok
Table 1. List of trees in the park Podzamcze in Bychawa, 2012

L.p. No.	Nazwa Latin name	Liczba drzew Number of specimens	Wymiary najmniejszego i największego okazu The dimensions of the smallest and largest specimen	
			Pierśnica DBH cm	Wysokość Height m
1.	<i>Acer platanoides</i> L.	89	30–200	4–13
2.	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	1	75+82	8
3.	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	1	180	18
4.	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.	11	60–85	5–10
5.	<i>Carpinus betulus</i> L.	2	63–98	8
6.	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	1	97	7
7.	<i>Fagus sylvatica</i> L.	4	35–100+88	2,5–7
8.	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	80	22–246	2–16
9.	<i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marshall	2	218–242	14
10.	<i>Populus alba</i> L.	38	40–310	5–22
11.	<i>Populus tremula</i> L.	2	40–70	3–8
12.	<i>Prunus avium</i> L.	5	58–114	4–10
13.	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.	2	60	6
14.	<i>Prunus domestica</i> L.	8	50–60	3
15.	<i>Pyrus pyraster</i> (L.) Burgst.	3	85–135	8
16.	<i>Quercus robur</i> L.	3	40–245	4–14
17.	<i>Quercus rubra</i> L.	1	208	14
18.	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	12	70–214	7–12
19.	<i>Salix alba</i> L.	7	150–208	6–15
20.	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	1	58	3
21.	<i>Tilia cordata</i> Mill.	54	65–225	4–8
Razem:			327	

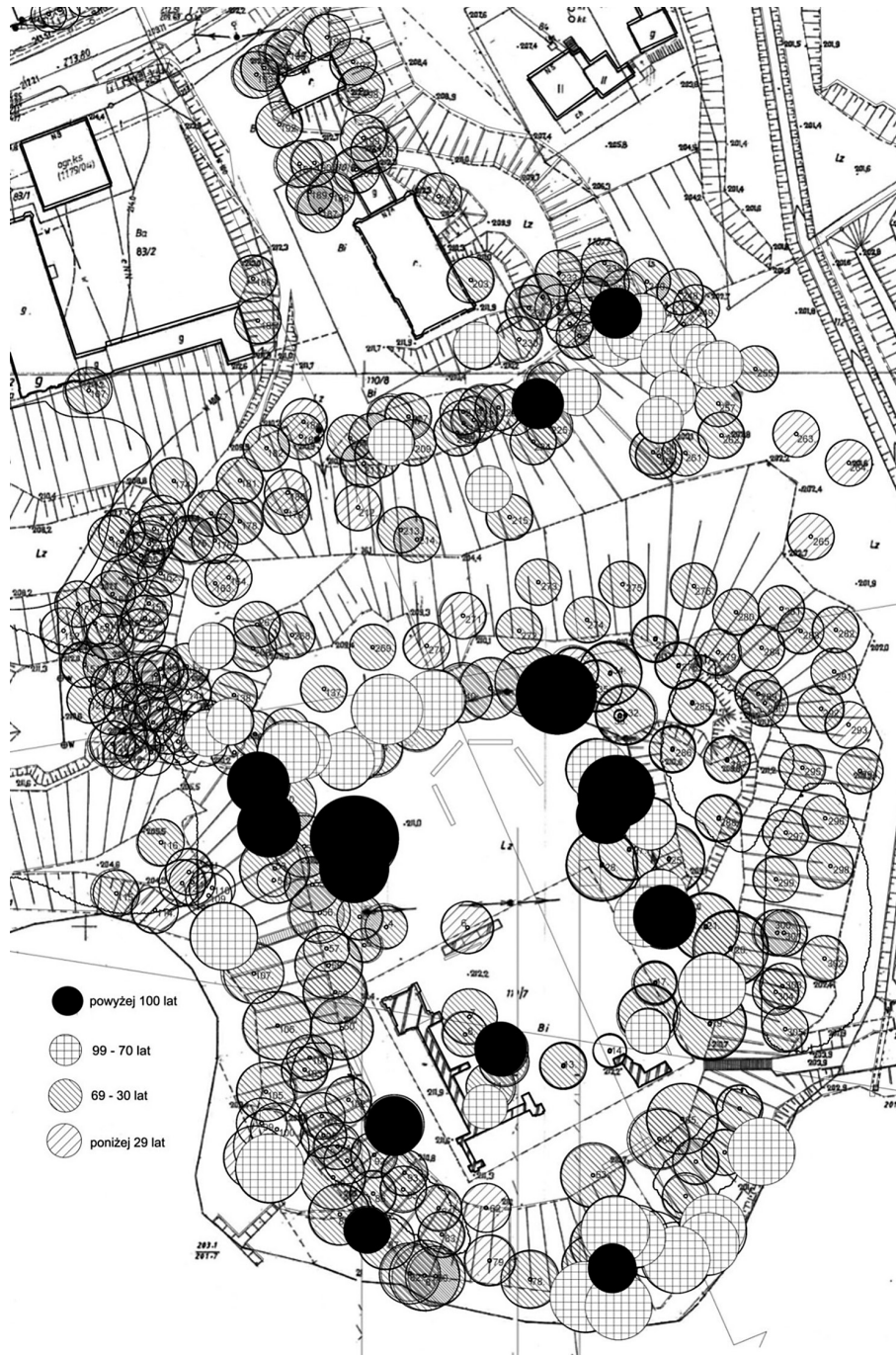

Analiza dendrochronologiczna

Przy prowadzeniu badań na terenach o historycznych nawarstwieniach, przydatną metodą jest analiza dendrochronologiczna ukazująca strukturę wiekową drzewostanu. Na planie inwentaryzacji dendrologicznej zaznaczono szrafem drzewa przynależące do odpowiedniej grupy wiekowej (ryc. 3). Dla opracowywanego drzewostanu przyjęto cztery grupy wiekowe. Drzewa najstarsze to pojedyncze okazy ocalałe z wycinki przeprowadzonej na początku XX wieku. Wyróżniają się tu dwa *Quercus robur*, jeden *Quercus rubra*, dwa *Fraxinus excelsior* oraz kilka egzemplarzy *Tilia cordata*. Symetryczne usytuowanie *Quercus robur* L. względem bryły pałacu świadczy o dawnej regularności założenia. Znikoma liczba drzew wiekowych uniemożliwia odtworzenie przybliżonego układu przestrzennego założenia parkowego istniejącego w XIX wieku. Drugą grupę stanowią drzewa w wieku szacunkowym od 70 do 99 lat. Jest to dość duża grupa drzew usytuowanych na zboczu wzgórza. Pochodzą one z czasów, kiedy teren był w posiadaniu ostatniego prywatnego właściciela. W wymienionej grupie nie zauważa się cech roślinności komponowanej. Kolejną grupę stanowią drzewa w wieku od 69 do 30 lat. Jest to najliczniejsza grupa, przeważają w niej *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*, *Populus alba* i *Robinia pseudoacacia*, które pochodzą z samosiewów lub przypadkowych nasadzeń. Ostatnią, najmłodszą grupę tworzą bardzo młode osobniki, wśród których można wyróżnić podrost *Populus tremula*, *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior* i *Fagus sylvatica*.

Stan ochrony

Podzamcze to jeden z najciekawszych celów wycieczek dla odwiedzających Bychawę turystów. Miejsce objęte jest wieloma formami ochrony przyrody. Zespół pałacowy z przełomu XVIII i XIX wieku, na który składa się ruina pałacu, pozostałości parku, dwa spichlerze i obora, jest wpisany do rejestru zabytków. Rejon Bychawy ze względu na swoje bogate walory krajobrazowe przynależy do Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Został zaliczony do obszarów funkcjonalnych turystyki o znaczeniu ponadlokalnym w woj. lubelskim. Zbocze nad stawem o ekspozycji południowej to teren rezerwatu stepowego „Podzamcze”. Chronione są tu murawy kserotermiczne z bardzo rzadkimi gatunkami roślin stepowych, m.in. omanem wąskolistnym, oraz murawy z szafliwą łąkową. Można spotkać takie gatunki jak: turzyca niska, traganek długogłowiasty, kostrzewa walezyjska, ostrożeń pannoński, wężymord stepowy, zawilec wielkokwiatowy, pierwiosnek wiosenny i wiśnia karłowa [Pasztańc-Serafińska 1996]. Przy granicy zespołu pałacowego przy ul. Zamkowej, jako jedyna pozostałość po alei prowadzącej do pałacu, znajduje się pomnik przyrody *Tilia cordata*. Przez opracowywany teren przebiega szlak rowerowy „Doliną Kosarzewki”, wiodący przez najciekawsze i najbardziej malownicze miejsca regionu. W systemie ekologicznym miasta opracowywany teren jest uwzględniany jako poliekosystemowy węzeł ekologiczny. W jego obrębie występuje szczególna ochrona walorów przyrodniczych zespołu wodno-łąkowego Podzamcze, przez zachowanie zadrzewień łągowych, łąk oraz rewaloryzację zespołu stawów. Największą powierzchnię na terenie opracowania zajmuje lustro wody zalewu, a także zadrzewienia znajdujące się na zboczu wokół zalewu i wzgórza zamkowym. Na wschód od wzgórza rozciągają się podmokłe łąki z zastoiskami wodnymi.

Ryc. 3. Analiza dendrochronologiczna parku Podzamcze w Bychawie (J. Salasa, 2012)
 Fig.3. Analysis of the age of the trees in the park Podzamcze in Bychawa (J. Salasa, 2012)

PODSUMOWANIE

W przedstawionej pracy badana przestrzeń została poddana kompleksowym analizie zmierzającym do rozpoznania głównych problemów terenu oraz sformułowania wniosków i zaleceń, na podstawie których zostanie opracowana koncepcja projektowa dla terenu.

Budowę zamku rozpoczął Mikołaj Pilecki herbu Leliwa w 1539 roku. Zamek położony był na półwyspie, otoczony z trzech stron stawami, odcięty od ładu fosą i połączony z podzameczem zwodzonym mostem. Bychawa często zmieniała swoich właścicieli, a byli nimi m.in.: ród Myszkowskich, Andrzej Leopold Ossowski, Dominik Stoiński, Karol Scipio del Campo i rodzina Łaniewskich. W XIX wieku otoczenie pałacu obsadzono topolami włoskimi, cyprysami i żywotnikami. Pomiędzy budynkiem a stawem zlokalizowano tarasowe ogrody włoskie, a dalej rozciągał się park krajobrazowy. Pałac opustoszał po pożarze w latach 80. XIX wieku. Obecnie stanowi malowniczą ruinę, niepozbawioną jednak wartości historycznych. Drzewostan parkowy reprezentowany jest przez 21 taksonów, a największa liczba egzemplarzy należy do gatunków: *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*, *Tilia cordata* i *Populus alba*. Wśród podszytu najliczniejsze grupy stanowią krzewy *Sambucus nigra*, *Cornus mas*, *Salix purpurea* i *Corylus avellana*.

Na podstawie zebranych wniosków można przyjąć następujące założenia projektowe:

- odtworzenie przebiegu alei lipowej prowadzącej do pałacu;
- wprowadzenie regularnej kompozycji przestrzennej w otoczeniu ruin nawiązującej do historycznego założenia parkowego z uczytelnieniem zachowanych elementów;
- zamknięcie ruchu kołowego w otoczeniu ruin; powiększenie zalewu o tereny, na których istniał staw dworski;
- zagospodarowanie doliny rzecznej jako dukt spacerowego;
- poprowadzenie utwardzonych ścieżek po terenie;
- dostosowanie infrastruktury turystycznej dla potrzeb użytkowników.

PIŚMIENNICTWO

Mencel, T. (1974). *Dzieje Lubelszczyzny*. T. I. PWN, Warszawa.

Paształeniec-Serafińska, M. (1996). *Roślinność kserotermiczna okolic Bychawy*. Bychawskie Towarzystwo Regionalne, Bychawa.

Rejestr zabytków województwa lubelskiego z dnia 31.12.2010.

Sulimierski, F., Chlebowski, B., Walewski, B. (1880). *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, T. I. Warszawa.

Szczygieł, R. (1994). *Dzieje Bychawy*. Bychawskie Towarzystwo Regionalne, Bychawa – Lublin.

HISTORICAL OUTLINE AND DENDROLOGICAL ANALYSIS OF PALACE COMPLEX PODZAMCZE IN BYCHAWA

Abstract. One of the most interesting monuments of the Bychawa region included on the list of monuments Lublin province – belongs a palace complex Podzamecze in Bychawa, with the ruins of the castle, a wooden manor house and outbuildings. The construction of the castle began Mikołaj Pilecki Leliwa in 1539. The castle was situated on a peninsula

surrounded on three sides by ponds, cut off from the mainland by a moat and connected with bailey drawbridge. Bychawa often changed their owners and they were: family Myszkowskich, Andrzej Leopold Ossowski, Dominik Stoiński, Karol Scipio del Campo, or family Łaniewskich. In the nineteenth century, surrounding the palace occupied by lombardy poplars, cypresses and thuja. Between the palace and the pond were terraced Italian gardens and in the rest of the land stretched park type landscape along the roads led rows and avenues of trees. The palace was abandoned after a fire that occurred in the 80s nineteenth century. Today is a picturesque ruin, but not without historical value. Stand park is represented by 21 species, and the largest number of copies belongs to the species *Acer platanoides* L. (89 pcs.), *Fraxinus excelsior* L. (80), *Tilia cordata* Mill. (54) and *Populus alba* L. (38). Among the shrubs are the most numerous group of shrubs of the species: *Sambucus nigra* L., *Cornus mas* L., *Salix purpurea* L. and *Corylus avellana* L. Restoration project object should aim to improve the aesthetic area of exposure of the castle hill to the restoration of worn off-axis viewing, underscores cultural and didactic function space and creating for the people of friendly and available space recreation.

Key words: Bychawa, castle, park

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 22.06.2016

Do cytowań – For citation: Dąbski, M., Dudkiewicz, M., Durlak, W., Salasa, J. (2016). Rys historyczny i analiza dendrologiczna zespołu pałacowego Podzamcze w Bychawie. *Acta Sci. Pol., Formatio Circumiectus*, 15(2), 55–64.